

Saknr: 2020/38476-3

Saksbehandlar: Kristine Lovise Angelsen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		26.05.2020
Hovudutval for opplæring og kompetanse		02.06.2020
Fylkesutvalet		18.06.2020

Høyringsvar frå Vestland fylkeskommune på NOU 2019:23 Ny opplæringslov

Forslag til innstilling

1. Fylkesutvalet for Vestland fylkeskommune vedtek høyringsvaret på NOU 2019:23 «Ny opplæringslov», slik det kjem fram av saksutgreiinga.

Samandrag

Regjeringa oppnemnde 22. september 2017 eit utval som fekk i oppgåve å utgreie og vurdere behovet for rettsleg regulering av grunnskuleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (grunnopplæringa).

Utgreiinga viser at dagens opplæringslov med forskrifter på mange måtar er eit velfungerande regelverk, men at det også er utfordringar med dagens regelverk. Utvalet føreslår ny opplæringslov, som er meint å erstatte dagens opplæringslov. Utvalet foreslår også prinsipp for regelstyringa for å bidra til at lova og det underliggende regelverket også over tid blir eit godt og effektivt styringsvirkemiddel på grunnopplæringa sitt område.

Rune Haugsdal
fylkesrådmannBjørn Lyngedal
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor ingen handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Framlegg til innspelsnotat til samling for Forum for opplæringskontorer ...
- 2 Høyringsvar frå OKSU NOU2019 23 og 25 21.04.20

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

I september 2017 sette regjeringa ned eit utval som fekk i oppgåve å utgreie og vurdere behovet for rettsleg regulering av grunnskuleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (grunnopplæringa). Utvalet var leia av Jon Christian Fløysvik Nordrum. Mandatet til utvalet var å føreslå ny opplæringslov og overordna prinsipp for regelstyring av grunnopplæringa.

Utvalet leverte si utgreiing NOU 2019:23 «Ny opplæringslov» til kunnskaps- og integreringsministeren 13. desember 2019. Kunnskapsdepartementet sende utgreiinga ut på høyring 30. januar 2020 med høyringsfrist 1. juli 2020. Komplett oversikt over høyringsnotatet med tilhøyrande underlag kan hentast på regjeringen.no. Kunnskapsdepartementet ber kommunar og fylkeskommunar om å vidaresende høyringsbrevet og høyringsnotatet i eiga verksemd og oppsummere dei ulike innspela i ein felles høyringsuttale.

Samtidig med NOU 2019:23 sende Kunnskapsdepartementet ut ei høyring på NOU 2019:25 «Med rett til å mestre. Struktur og innhold i vidaregåande opplæring». I høyringsbrevna ber departementet kommunane og fylkeskommunane om å svare på høyringane kvar for seg. Departementet vil sjå innspela i samanheng i det vidare arbeidet med forslag til ny opplæringslov. Om den vidare prosessen skriv departementet at dei tek sikte på å sende høyringsnotat med forslag til ny opplæringslov på høyring våren 2021. Høyringsuttalane til NOU 2019:23 vil vere viktig i deira arbeid med det komande høyringsforslaget. Dei skriv vidare at regjeringa tek sikte på å legge fram eit lovforslag om ny opplæringslov for Stortinget våren 2022.

Mandatet til utvalet

Mandatet til utvalet var å utgreie og vurdere behovet for regulering av grunnopplæringa sitt område. Siktemålet for arbeidet er eit regelverk som tek vare på måla og prinsippa i grunnopplæringa slik desse er nedfelt i opplæringslova sin føremålsparagraf og sentrale styringsdokument. Samtidig må regelverket sikre at kommunane og fylkeskommunane som skuleeigarar har tilstrekkeleg handlingsrom til å fremje kvalitetsutvikling i skulen.

Vestland fylkeskommune sitt arbeid med høyringa

Opplæringssektoren har hatt NOU-en på høyring med frist for å kome med innspel seinast 16. april 2020. Innspela frå sektoren er innarbeidd i felles høyringssvar frå Vestland fylkeskommune. Innspela frå opplæringskontor og partane i næringslivet er i tillegg lagt ved saka. Sjølv om dette er lagt ved saka betyr ikkje det at fylkeskommunen stiller seg bak og er einig i alle innspela frå desse. Sidan vi er bedne om å samle alle innspel frå sektoren i ein felles høyringsuttale, meiner fylkesrådmannen at det likevel er formålstenleg å legge dei ved vårt høyringssvar.

NOU 2019:23 er eit omfattande dokument, og det gjeld både grunnskulen og vidaregåande opplæring. Det vil seie at fylkeskommunen har ikkje sett på dei kapitla som gjeld grunnskulen. Vidare er det samtidig sendt ut ei høyring på NOU 2019:25, og departementet har bedt kommunane og fylkeskommunane om å svare på høyringane kvar for seg. Dersom det er tema som vert behandla i begge høyringane, kan det vere vi likevel berre omtalar det i eitt av høyringssvara slik at det ikkje vert ei dobbelbehandling.

Vedtakskompetanse

Jamfør reglement for folkevalde organ og delegering i Vestland fylkeskommune er det fylkesutvalet som kan vedta ei fråsegn på vegne av fylkeskommunen (pkt. 6. Reglement for folkevalde organ og delegering).

Vurderingar og verknader

Kapittel 19 – Elevane si medverking og skuledemokratiet

I kapittel 19 drøftar utvalet høvet for å lovfeste skuledemokrati og elevane sin rett til å ytre seg. Det er fleire grunner til at skuledemokrati er viktig. For det første er skuledemokrati viktig fordi det oppfyller elevane sine grunnleggande demokratiske rettar. For det andre bidrar skuledemokrati til

opplæring i demokrati gjennom demokratisk praksis. For det tredje bidrar skuledemokrati til eit godt skulemiljø.

I utgangspunktet er forslaga ein vidareføring av gjeldande rett. Men føresegna om elevane sin medverknad og skuledemokrati er samla. Det presiserer at skuledemokrati er viktig. Forslaga opnar for meir fleksibilitet for skulane for å gjennomføre eit faktisk demokrati, ikkje berre tomme rollar og organ. Utvalet oppfordrar til å ha organ som elevråd, men det er ikkje er tilstrekkeleg å ha eit organ som ikkje har nokon faktisk betydning og som ikkje er representativt for elevane på skulen. Utvalet skriv at ein kan spørje seg om det er nødvendig å lovfeste en slik rett. Elevane har uansett rett til å organisere seg. Det følger av den alminnelege organisasjonsfridomen i Grunnloven § 101.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen er einig i framlegget om å regulere elevane sin rett til å ytre seg og bli høyrd sjå forslag til § 2-2 første avsnitt. Det er føremålstenleg å regulere plikten for skulen til å samarbeide med eleven sine foreldre, sjå forslag til § 2-3.

Fylkesrådmannen er ikkje einig i at det er tilstrekkeleg med berre ei føresegn om skuledemokrati som både omfattar elevane og foreldra, sjå forslag til § 2-4.

Fylkesrådmannen meiner det vil vere føremålstenleg å lovfeste at kvar skule skal ha eit elevråd. Det er ikkje behov for meir foreldreinvolvering enn det er i dag (foreldremøte, foreldresamtalar med meir). Det bør vere føringar på elevdeltaking i råd og utval. Det kan vere fordelar med valfridom av organisering av elevdemokrati, men utfordringa kan vere at elevdemokratiet vert pulverisert. Det er ønskeleg med ein viss minstestandard og/eller rutine.

Fylkesrådmannen er ikkje einig i føresegna om at organ for brukarmedverking i skulen ikkje vert vidareført. Det bør vere ein lov eller forskrift om minstestandard og/eller rutine. Ein må effektivisere og omstrukturere lov og utval. Vidare meiner fylkesrådmannen at skulemiljøutvalg og skuleutvalg må eventuelt slåast saman. Vidare bør elevane ha møterett i LAMU i saker som vedkjem dei.

Kapittel 20 Plikt til å delta aktivt i opplæringa, oppfølgingsplikt og om lekser

I kapittel 20 vurderer utvalet om det framleis skal vere lovfesta at elevar og lærlingar har ei plikt til å delta aktivt i opplæringa, og om kommunane bør ha ein plikt til å følge opp elevar med høgt fråvær. I kapittelet vurderer utvalet også om det skal presiserast i loven at kommunar kan pålegge elevane å gjere oppgåver utanfor skuletida (lekser).

Forslaga er ei vidareføring av gjeldande rett, men utvalet føreslår å lovfeste og presisere enkelte av reglane. Utvalet understrekar at aktiv deltaking i opplæringa er viktig for fellesskapet på skulen. Plikten til aktiv deltaking i opplæringa har derfor betydning utover den individuelle vurderinga i orden og åttferd.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Utvalet føreslår å lovfeste ein plikt for kommunane og fylkeskommunane til å følge opp elevar med høgt fråvær frå opplæringa sjå forslag til § 2-2 andre avsnitt. Fylkesrådmannen er einig i dette forslaget. Til dette oppmodar fylkesrådmannen at departementet utarbeider sentrale retningslinjer. Dette for å hindre at det vert for stor skilnad på korleis elevane vert følgt opp.

Fylkesrådmannen støttar elles i all hovudsak utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld plikt til å delta aktivt i opplæringa, oppfølgingsplikt og om lekser.

Kapittel 21 Samarbeidet mellom skulen og foreldra

I kapittel 21 vurderer utvalet om det framleis bør vere ei eiga føresegn om foreldresamarbeid.

Opplæringslova § 1-1 slår fast at opplæringa sitt formål skal oppfyllest «i samarbeid og forståing med heimen». Gjeldande regelverk slår fast at skulen skal halde kontakten med foreldra, avhalde foreldremøte, invitere til samtale med kontaktlærer og elles sørge for informasjon og varsling om forhold som gjeld eleven. Det er til dømes også reglar om varsling av foreldra når det er tvil om eleven ikkje vil få vurdering med karakter, jf. forskrift til opplæringslova § 3-7.

Utvalet føreslår å vidareføre reglane om foreldresamarbeid med språklege endringar, sjå forslag til § 2-3.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen er einig med utvalet sitt forslag. Fylkesrådmannen meiner at departementet må, slik som i dag, gje forskrift om foreldremøte på vg1/vg2 og foreldresamtalar, jf. kap. 20 i forskrifta. Det er fornuftig å ha med ein minstestandard på det og ordninga fungerer godt slik det er i dag.

Kapittel 24 Rett til vidaregåande opplæring, minoritetsspråkleg perspektiv

Kapittel 24 handlar om ungdommar sin rett til vidaregåande opplæring, ofte kalla ungdomsretten. Kapittelet handlar også om retten til ekstra tid til vidaregåande opplæring og om prinsippet om at vidaregåande opplæring skal vere gratis.

Retten til vidaregåande opplæring er i dag regulert i opplæringslova § 3-1. Utvalet føreslår å vidareføre retten til vidaregåande opplæring. Utvalet føreslår ingen realitetsendringar i føresegna om gratisprinsippet i vidaregåande opplæring. Det vert likevel føreslått enkelte språklege endringar for å forenkle og klargjere føresegna.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Utvalet sitt forslag er at det skal verte stilt krav om eit visst omfang av grunnskuleopplæring for at ein elev kan verte rekna for å ha fullført grunnskulen, sjå kapittel 24.4.3 og forslag til § 6-1 første avsnitt første setning. Fylkesrådmannen er einig i forslaga til utvalet, men det er viktig å presisere kva «eit visst omfang» inneber.

Eit forslag frå utvalet er at det vert innført ein rett til eit år med ekstra grunnskuleopplæring ved ein vidaregåande skule for dei ungdommane som avsluttar 10. trinnet i grunnskulen utan å ha tilstrekkeleg med opplæring til å få vitnemål, sjå forslag til § 3-1 tredje avsnitt. Fylkesrådmannen er einig i dette forslaget, men erfaring viser at det ekstra opplæringstilbodet som fylkeskommunen tilbyr i dag ofte blir valt bort til fordel for å gå i ordinære klasser. Elevgruppa vert opplevd ofte å ha dårleg tid, og vil fullføre opplæringa raskast mogleg. Dette på tross av grundig rådgjeving frå både kommune og fylkeskommune. Fylkesrådmannen meiner det difor bør bli vurdert om opplæringstilbodet bør vere ein rett, men også ein plikt for elevar med behov for det.

Kapittel 26 Organisering av opplæringa

Kapittel 26 handlar om organisering av opplæringa. Det handlar for det første om lengda på skuleåret, fastsetting av skuledagar og feriedagar (ofte kalla skulerute) og dagleg skuletid. Dette er i dag regulert i opplæringslova §§ 2-2 og 3-2. Kapitelet handlar også om gruppestørrelse, forholdstal mellom tal lærarar og tal elevar og inndeling i grupper. I dag er dette regulert i opplæringslova § 8-2 og i forskrift med heimel i opplæringslova § 8-3.

Utvalet sitt forslag er stort sett ein vidareføring av gjeldande rett, med enkelte språklege endringar. Nasjonale reglar kan vere et verkemiddel for å motvirke at avgjerder som skal bygge på fagleg-pedagogiske vurderingar vert påverka av økonomiske motiv. Etter utvalet si vurdering bør det difor vere reglar om gruppestørrelse også i ny opplæringslov.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Når det gjeld forslaget om gruppestørrelse og forholdstal mellom lærarar og elevar er fylkesrådmannen stort sett einig. Fylkesrådmannen er einig i forslaget om at det er eit krav om at lærar som hovudregel er til stades i all opplæring (omtalt i kapittel 39.4.1) Men det er viktig å presisere unntak for å ha fleksibilitet i opplæringa, til dømes i høve elevar som er utplassert og elevar som jobbar med prosjekt.

Utvalet føreslår at elevane berre kan deles inn i grupper etter kjønn dersom det er særleg tungtvegande grunner til å gjere det, sjå forslag til § 13-2 fjerde avsnitt. Fylkesrådmannen er einig i utvalet sitt forslag, men ber om at «særleg tungtveiende grunner» vert presisert. Her vil skulane ha behov for rettleiing.

Utover dei presiseringane som er nemnd over støttar fylkesrådmannen utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld organisering av opplæringa.

Kapittel 28 – Opplæring der lærar ikkje er til stades saman med elevane (fjernundervisning)

I dette kapittelet vurderer utvalet om opplæringa skal kunne verte gjennomført som fjernundervisning, og under kva føresetnader.

Dagens opplæringslov opnar for fjernundervisning i enkelte tilfelle og det er uklart om det elles er tillate. Fjernundervisning er ein måte å organisere undervisning på der eleven og læraren ikkje er fysisk til stades same stad, men har kontakt gjennom tekniske hjelpemidlar. I dag skjer fjernundervisning som oftast som nettundervisning. Utvalet sitt forslag er ei klargjering og ønske om ein presisering av gjeldande regelverk. Utover dei høva der fjernundervisning eksplisitt er tillate, er ikkje fjernundervisning regulert i opplæringslova.

Utvalet meiner difor det er behov for å klargjere i kva tilfelle opplæringa kan bli gjennomført utan at lærar og elevane er fysisk til stades på same sted.

Utvalet sitt forslag er at det skal vere tillate å gjennomføre opplæringa utan at læraren er fysisk til stades saman med eleven som får opplæring, dersom læraren og eleven kan kommunisere effektivt med tekniske hjelpemiddel, og kommunen dessutan kan godtgjere at det er gode grunnar for å organisere opplæringa slik, og at opplæringa er trygg og pedagogisk forsvarleg, sjå forslag til § 13-3.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen støttar i all hovudsak utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld opplæring der lærar ikkje er til stades saman med elevane (fjernundervisning).

Kapittel 29 Vidaregåande opplæring i bedrift.

I dette kapittelet har utvalet vurdert forhold som er særeigne for fagopplæringa.

Dette gjeld særleg godkjenning av lærebedrifter og rettar og pliktar for lærlingar, lærebedrifter og fylkeskommunen. Utvalet har også vurdert spørsmålet om ein lovfesta rett til lære plass.

Stort sett er det ein vidareføring av gjeldande rett, men med nokre endringar. Mellom anna føreslår utvalet å forenkle lovtekst og heller ha ordningar som gjeld mindre grupper kandidatar i forskrift til opplæringslova. Utvalet har føreslått å ikkje lovfeste opplæringskontora sin rolle og å ikkje vidareføre lære kandidat sin rett til spesialundervisning.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen er stort sett einig i utvalet sine forslag. Fleire opplæringskontor i Vestland fylkeskommune har sendt inn innspel til høyringa. Fylkesrådmannen støtter fleire av momenta og har tatt desse med i høyringssvaret. Alle innspela frå opplæringskontora er også lagt som vedlegg til høyringssvaret.

Eit av forslaga til utvalet er at retten til spesialundervisning for lære kandidat ikkje vert vidareført. Fylkesrådmannen er ikkje einig i dette forslaget. Fylkesrådmannen ønsker at retten til spesialundervisning for lære kandidat vert vidareført og at lærlingar også bør kunne få spesialundervisning. Opplæring i skule og opplæring i bedrift er likeverdige opplæringsarenaer. Det bør vere ein lovfesta rett for lærlingar og bedrifter til å få hjelp både i individ- og systemsaker.

I framlegg til ny opplæringslov fell omgrepet lære kandidat vekk. Det at dei som i dag blir kalla lære kandidat heller ikkje vil ha lovfesta rett til spesialundervisning lenger, vil medføre at desse personane blir meir utfordrande å formidle til opplæring i bedrift. Utan øyremerka midlar til lære kandidatane vil dei få ein endå vanskelegare overgang til arbeidslivet. Fylkesrådmannen les av framlegget at meir skule kan vere ei alternativ løysing for desse personane, men erfaring tilseier at dette er eit dårleg alternativ. Sjansen for å lukkast er større om dei kjem tidleg ut i arbeidslivet, med ein god plan for opplæringa. Erfaringa med lære kandidatordninga er svært god i dei fylka som har teke den i bruk fullt ut. Yrkesfagleg fordjuping er særst viktig for denne gruppa med elevar, slik at dei kan finne sine styrker og knyte kontakt med arbeidslivet.

Eit anna forslag frå utvalet er at det ikkje skal vere ein terskel for heving av kontrakten om opplæring etter ønske frå lærlingen, sjå forslag til § 8-3 andre avsnitt. Fylkesrådmannen støtter dette forslaget og er einig i at det er tilstrekkeleg at fylkeskommunen skal sjå til at partane er samde om sluttdato.

Utvalet føreslår at opplæringslova ikkje skal gi saksbehandlingsregler for hevingssaker, irekna at det ikkje er ein lovfesta rett til å uttale seg munnleg før det vert fatta vedtak om heving . Fylkesrådmannen meiner det er viktig at lærlingen får rett til å uttale seg slik at fylkeskommunen har plikt til å undersøke om hevinga er reell. Opplæring i skule og opplæring i bedrift er likeverdige arenaer. I skule får eleven sluttsamtale, sjå forskrift til opplæringslova kapittel 22. Ved heving bør det vurderast om rådgjevingsplikta er oppfylt og forskrift til opplæringslova 22-1 bør òg omfattast til å gjelde lærlingar.

Utvalet føreslår å endre ordlyden slik at yrkesopplæringsnemndene sitt råd ikkje lenger skal ha avgjerande vekt. Fylkesrådmannen meiner at yrkesopplæringsnemndene ikkje må miste mynde til å ta avgjerder. Det er behov for eit partssamansatt organ i kvart fylke. Vidare meiner fylkesrådmannen at fylkeskommunen gjennom yrkesopplæringsnemnda framleis må godkjenne lærebedrifter.

Vidare har utvalet føreslått å endre nemninga fagprøve til prøve. Fylkesrådmannen føreslår fagprøve som fellesnemning for alle som får fagopplæring i bedrift. Ordet prøve er for generelt, og fagopplæringa bør ha ei eiga nemning for sluttokumentasjon, på lik line med skulen sin eksamen.

Om opplæringskontor

Utvalet føreslår at opplæringskontor ikkje vert regulert i opplæringslova, og dermed heller ikkje kan verte godkjent som lærebedrift. Fylkesrådmannen støttar ikkje dette forslaget. Fylkesrådmannen føreslår at opplæringskontor vert omtala i ein eigen paragraf i opplæringslova og at dei skal søkje om å bli godkjent av fylkeskommunen. Det er uheldig at dei i dagens lov er regulert som lærebedrift. Det skapar uklare ansvarsforhold mellom opplæringskontor og medlemsbedrift. Der det skal regulerast, må rollene til opplæringskontor, medlemsbedrift og lærebedrift tydeleggjerast.

Det må stå kven som har ansvar for kva. Alle må ha ei sjølvstendig godkjenning frå fylkeskommunen. Som ein konsekvens av forslaget til utvalet vil opplæringskontora ikkje lenger ha høve til å teikne lærekontraktar på vegne av sine medlemsbedrifter, og bedrifta vil miste den formelle, faglege og administrative støtta som eit medlemskap gir. Opplæringskontora må difor framleis kunne teikne kontraktar og ta vare på det juridiske ansvaret. Medlemsbedriftene er hovudsakleg små og mellomstore verksemder med under 100 tilsette som ønsker assistanse til å vidareutvikle og kvalitetssikre si lærlingordning. Fylkesrådmannen meiner at forslaget difor må avvisast slik det no er formulert.

Utvalet føreslår vidare at kravet om at internkontrollen skal bli gjennomført av den faglege leiaren i samarbeid med representantar for arbeidstakarane, vert erstatta av eit krav om at representantar for arbeidstakarane skal få ta del i arbeidet med internkontroll, sjå forslag til § 8-11.

Der bedriftene er medlem av opplæringskontor, tilrår fylkesrådmannen at opplæringskontoret får ta del i arbeidet med internkontroll rundt tilrettelegging av opplæring og vurdering av lærling. Med opplæringskontoret som ansvarleg part for lærekontrakt, vil kontoret ha ansvaret for at gjeldande lover og forskrifter for fagopplæring vert følgde av medlemsbedriftene

Kapittel 31 Universell opplæring og individuell tilrettelegging

Dette kapittelet handlar om dagens føresegn om tilpassa opplæring og spesialundervisning og forslag til ny regulering av disse tema, inkludert ny terminologi.

Retten til spesialundervisning er ein sentral rett i opplæringslova, og rettane er meint å vere eit sikkerheitsnett for elevar som ikkje får tilfredsstillande utbytte av den tilpassa opplæringa og difor har behov for ytterlegare tilrettelegging. Undersøkingar viser at det er fleire utfordringar med dagens tilbod til barn og unge med behov for slik tilrettelegging i skulen. Utfordringane er beskrive og drøfta i ein rekke rapportar, meldingar til Stortinget og NOU-ar. Det er brei einigheit om at

- mye av spesialundervisninga blir gitt av personar som ikkje oppfyller opplæringslova sitt krav til fagleg og pedagogisk kompetanse
- spesialundervisning verkar sosialt stigmatiserande for mange barn
- mange barn får hjelp for seint

- PP-tenesta utfører oppgåver som er knytt til kompetanse- og organisasjonsutvikling, berre i avgrensa omfang

Det er grunn til å tru at desse problema ikkje nødvendigvis eller berre skuldast regelverket, men korleis regelverket vert implementert og praktisert.

Spesialundervisning er etter utvalet si meining ein upresis og utdatert nemning. Uttrykket gir inntrykk av at det berre omfattar undervisning, og at den undervisninga som vert gitt, er spesiell. Dette harmonerer dårleg med den faktiske situasjonen. Utvalet føreslår at universell opplæring vert innført som ny nemning for tilpassa opplæring og at individuelt tilrettelagt opplæring vert innført som ny nemning for spesialundervisning.

Ved å endre nemningane som nemnt ovanfor, får man same ordpar som i likestillings- og diskrimineringsloven: universell og individuell. Utvalet føreslår også at forsterka innsats vert innført som ny nemning, og at slik opplæring delvis skal erstatte innhaldet i dagens føresegn i opplæringslova § 1-4 om intensiv opplæring.

Utvalet føreslår at (1) universell opplæring, (2) forsterka innsats og (3) individuelt tilrettelagt opplæring vert innført som nye nemningar, sjå forslag til §§ 10-1, 10-2 tredje avsnitt og 10-3, at forsterka innsats skal gjelde all opplæring og ikkje berre lesing, skrivning og rekning.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen støttar tredelinga. Det er vår vurdering at PPT berre skal skrive sakkunnig uttale knytt til (3) individuelt tilrettelagt opplæring.

Forslaget frå utvalet er at forsterka innsats skal gjelde for elevar på alle trinn, og at den kan vare i ein kort periode og i lengre periodar. Fylkesrådmannen støttar at forsterka innsats kan vere pedagogiske vurderingar gjort i skule for kortare periode. Fylkesrådmannen støttar ikkje at elevar skal få forsterka innsats over lengre periodar, med til dømes eineundervisning, opplæring med egne planar og opplegg. Ved lengre tilbod som inneber avvik med avvikande organisering og innhald må det vere samtykke frå elev og føresette. Fylkesrådmannen sin vurdering er at det må vere klare anbefalingar om kor lenge ein elev kan ha forsterka tilbod. Skulen må ha tett dialog med heim og elev ved forsterka innsats. Det må vere informasjonsplikt til føresette om forsterka innsats i grunnskulen. I vidaregåande opplæring held det at elev samtykker.

Eit anna av utvalets forslag er at dagens føresegn om opplæring av elevar med behov for alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK) ikkje vert vidareført. Fylkesrådmannen si vurdering er at retten til alternativ og supplerande kommunikasjon må komme fram gjennom sakkunnig vurdering om individuelt tilrettelagt opplæring.

Vidare føreslår utvalet at kravet om at kvar kommune og fylkeskommune skal ha ein PP-teneste vert vidareført sjå forslag til § 10-12. Fylkesrådmannen støttar lovforslaget om å vidareføre lova. Det er eit behov for å formalisere kompetansekrav til dei tilsette i PP- tenesta, samt lovfeste ein bemanningsnorm.

Fylkesrådmannen er samd i at PP-tenesta sitt mandat vert utvida, slik at arbeid ikkje berre skal rettast mot elevar med «særlege behov». Hovudvekt av PP-tenesta sitt mandat må likevel rettast mot elevar som har behov for forsterka innsats og individuelt tilrettelagt opplæring.

Fylkesrådmannen støttar elles dei andre vurderingane og forslaga til utvalet når det gjeld universell opplæring og individuell tilrettelegging.

Kapittel 32 Opplæringsspråk, skriftsspråk, læremidlar og digital læringsanalyse

Fylkesrådmannen har her valt å berre kommentere momentet om læremidlar og digital læringsanalyse då resten av kapittelet stort sett omhandlar grunnskule.

Utvalet har drøfta det rettslege grunnlaget for at skulen skal kunne behandle personopplysningar i forbindelse med digital læringsanalyse. Utvalet har ikkje som mål å ta stilling til kva for digitale læremidlar som er lovleg å bruke, korleis konkrete behandlingsaktiviteter som er lov eller korleis konkrete personopplysningar som kan behandlast.

Dagens regulering består i hovudsak av ulike krav til forsvarleg bruk i opplæringslova og reglane i personopplysningsloven. Truleg er dette tilstrekkelege rammar på lovnivået. Det er likevel behov for å sjå samla på bruken av digital læringsanalyse og i samband med det også behovet for å gi åtferdsnormer for bruken av slike innan grunnopplæringa. Det er klart at ein slik vurdering krev omfattande arbeid.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Forslaget til utvalet er at regjeringa setter ned eit offentleg utval som skal vurdere bruk av digital læringsanalyse i skulen. Fylkesrådmannen er einig i forslaget.

Kapittel 33 – Opplæring i og på dei samiske språka

I kapittel 6 i dagens opplæringslov vert retten til samiskopplæring i både grunnskulen og vidaregåande opplæring regulert. Når det gjeld samiskopplæring i vidaregåande skule etter dagens regelverk, har ingen elevar i vidaregåande ein individuell rett til opplæring på samisk.

Utvalet viser innleiingsvis til at vi har eit særleg ansvar for å vareta omsynet til samane, som ein konsekvens av internasjonale konvensjonar og nasjonale reglar. Utvalet meiner at skulen har ei avgjerande rolle for å sikre viktige rettar for samane og føreslår difor hovudsakleg ei vidareføring av gjeldande regelverk. I tillegg har utvalet vurdert enkelte styrkingar av rettane mellom anna med ei utviding av rett til samisk opplæring i vidaregåande for ikkje-samiske elevar. Samtidig føreslår utvalet ei avgrensing av tal elevar utanfor samiske forvaltningsområde som kan få opplæring i samisk.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen er ikkje einig i at det skal vere ei avgrensing av tal elevar utanfor samiske forvaltningsområde som kan få opplæring i samisk. Fylkesrådmannen vurderer at retten til opplæring i samisk utanfor samiske forvaltningsområde bør gjelde uavhengig av kor mange elevar i kommunen som ønsker slik opplæring. Dette er mellom anna i tråd med innspelet frå Sametinget. Avgjerda bør ligge lokalt hos kommunen. Til samanlikning kan ein til dømes sjå til Sverige der skulen har plikt til å tilby slik opplæring dersom det er minst éin elev som ønsker opplæring i eit minoritetsspråk. Plikta gjeld så framti det finns eigna lærarressursar. Dette har vore gjeldande praksis i tidlegare Hordaland fylke. Praksisen er kostnadskrevjande, men som oftast gjeld det berre ein til to elevar per skuleår.

Utvalet føreslår også å ikkje vidareføre at departementet kan gi forskrifter om at visse vidaregåande skular skal tilby opplæring i eller på samisk eller i særskilte samiske fag. Dette er fylkesrådmannen ueinig i. Fylkesrådmannen ser det som ein føremøn at opplæring i samisk skjer i eit samisk språkforvaltningsområde. Mangel på samiskspråklege tilsette kan vere ei utfordring og rekruttering vil truleg vere enklare i eit samiskspråkleg område. Dersom opplæringa vert lagt til andre språkområde, fryktar ein for kvaliteten på opplæringa.

Fylkesrådmannen støttar elles i hovudsak utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld opplæring i og på dei samiske språka.

Kapittel 35 – Språkopplæring for elevar med eit anna morsmål enn norsk eller samisk

I dagens regelverk har elevar i grunnskulen og i den vidaregåande opplæringa som har anna morsmål enn norsk eller samisk, og som ikkje kan godt nok norsk til å følge den ordinære undervisninga i skulen, rett til særskilt språkopplæring.

Utvalet føreslår stort sett ei vidareføring av gjeldande rett, men med nokre endringar. Mellom anna føreslår utvalet at regelen om plikt til kartlegging ikkje vert vidareført.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen er einig i utvalet sine vurderingar knytt til at retten til særskilt språkopplæring vert vidareført. Fylkesrådmannen presiserer vidare at det er viktig med ei tydeliggjering av kva som skal til for å få rett til morsmålsopplæring og tospråkleg opplæring. Erfaring og forskning viser at det er det som i mange tilfelle er det beste tiltaket for å oppnå målet med særskilt språkopplæring.

Fylkesrådmannen oppmodar departementet om å vurdere å få dette inn i ein rettleiar eller eventuelt i forskrift.

Når det gjeld regelen om plikt til kartlegging meiner utvalet at det ikkje bør regulerast særskilt i opplæringslova, då innhaldet i regelen allereie følgjer av forvaltningslova § 17 om utredningsplikta. Utvalet skriv at ein eigen regel i opplæringslova om kartlegging vil innebere ei dobbeltregulering, og slik dobbeltregulering skal normalt verte unngått. Difor føreslår utvalet atplikten til kartlegging ikkje vert vidareført.

Fylkesrådmannen er einig i at det er unødvendig med ei dobbeltregulering, og at det generelt er behov for ei opprydding på dette i opplæringslova. Samtidig er det viktig å få inn ein tilvising til forvaltningslova. Dette for å sikre at ein ikkje mister forståinga for at elevane skal kartleggast i desse sakene. Det er ikkje alle i skulevesenet som er like kjende med forvaltningslova.

Kapittel 36 – Skulemiljøet til elevane

Reglane om skulemiljøet til elevane er i dag samla i kapittel 9 A i dagens opplæringslov. Kapittel 9 A gjeld både det psykososiale og de fysiske skulemiljøet. Reglane om det psykososiale skulemiljøet vart revidert i 2017 og i tillegg har dei nyleg blitt evaluert.

På grunn av at reglane bygger på eit betydeleg kunnskapsgrunnlag har utvalet vurdert at det bør vere ein høg terskel for å gjere omfattande endringar av reglane om det psykososiale skulemiljøet. Difor er forslaga til utvalet i all hovudsak ei vidareføring av gjeldande regelverk. Samtidig føreslår utvalet nokre presiseringar i regelverket samt ei opprydding opp mot anna regelverk.

Utvalet har mellom anna vurdert om det skal fastsetjast særreglar i opplæringslova om at kommunen skal få førehandsvarsel i handhevingssakene, og på den måte få moglegheit til å uttale seg om tiltak som skal vedtakast. Utvalet viser til at kommunen ikkje vert rekna som part i saka og kommunen har difor ikkje krav på førehandsvarsel etter forvaltningslova. Vidare meiner utvalet at det skal vere ein høg terskel for å fråvike forvaltningslova og andre sektorovergripande lover. Utvalet peiker likevel på at kravet i forvaltningslova § 17 om at saka skal vere så godt opplyst som mogleg, betyr at den aktuelle fylkeskommunen og skulen må involverast i saka.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen er einig i at det ikkje er nødvendig med særreglar i opplæringslova om førehandsvarsel til kommunar. Vidare er fylkesrådmannen einig i at skulen/skuleeigar likevel må involverast i saka, ut frå saksebehandlingsreglane i forvaltningslova. Sidan utvalet vel å ikkje lovfeste ein rett til førehandsvarsel for skulen/skuleeigar, meiner fylkesrådmannen at det vil vere særleg viktig at det vert utarbeidd sentrale retningslinjer for saksbehandlinga hos fylkesmannen. Dette for å sikre at det ikkje vert ulik praksis mellom fylkesmannsembeta og for å sikre at skulen/skuleeigar vert høyrde i handhevingssakene.

Utover den presiseringa som kjem fram over støttar fylkesrådmannen i all hovudsak utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld skulemiljøet til elevane.

Kapittel 38 – Leing og personale i skulen

Krav til leing og personalet i skulen er i dag mellom anna fastsett i opplæringslova § 9-1 om leing av skulen, kapittel 10 om personalet i skulen og § 8-2 andre avsnitt om kontaktlærarar. Vidare er det fastsett nærmare krav til kompetanse ved tilsetting og for å kunne undervise i enkelte fag, i kapittel 14 i forskrift til opplæringslova.:

Utvalet føreslår med nokre unntak ei vidareføring av gjeldande regelverk. I tillegg har utvalet gjort nokre presiseringar der regulering kjem fram i andre lover. Unntaka der utvalet ikkje føreslår ei vidareføring gjeld mellom anna å ikkje vidareføre høve til unntak frå rektorkravet, tilsetting av rektorar på åremål, lovfestinga av tariffavtalar om lønns- og arbeidsvilkår for lærarar og kravet om at lærarstillingar og rektorstillingar skal lysast ut offentleg. Utvalet har også vurdert om det er behov for å lovfeste kvalifikasjonsprinsippet i opplæringslova, men fann at det ikkje er behov for det. Kvalifikasjonsprinsippet er godt utvikla og stadfesta gjennom mellom anna rettspraksis og forvaltningspraksis, og vidare er det inntatt i hovudtariffavtalen i kommunal sektor i § 2.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen støttar i all hovudsak utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld leing og personale i skulen.

Kapittel 39 – Fagleg ansvar for opplæringa og bruk av assistentar og vikarar

I dagens reglar følger det av opplæringslova § 10-11 at personar som ikkje er tilsett i undervisningsstilling, kan hjelpe til i opplæringa dersom dei får nødvendig rådgiving. Vidare følger det av regelen at personalet som ikkje er tilsett i undervisningsstilling, ikkje skal ha ansvaret for opplæringa.

Utvalet føreslår å innføre krav i lova om at opplæringa må forberedast og følgjast opp av ein lærar, og krav om at ein lærar som hovudregel må vere til stades med elevane i opplæringssituasjonen. I tillegg kjem utvalet med forslag om å innføre krav om forsvarleg vikarordning. Vidare er det gjort ei presisering om at det berre er lærarar som kan ha det faglege ansvaret for opplæringa. Det er også forslag om å vidareføre at assistentar skal kunne hjelpe til i opplæringa, men at kravet om rettleiing av assistentane med vidare ikkje vert vidareført.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen meiner at i opplæringa må det stillast krav til at læraren har naudsynt kompetanse i dei faga han eller ho skal undervise i. Vidare må ein kunne ha assistentar som kan betene til dømes maskiner og ivareta HMS-krav, særleg innan arbeid i verkstad i vidaregåande opplæring. Lærar må likevel ha overordna ansvar. Når det gjeld krav om forsvarleg vikarordning, meiner fylkesrådmannen at vikarar som vert tatt inn må ha naudsynt fagkompetanse til å gi opplæring på kortare og lengre sikt.

Utover dei presiseringane som kjem fram over støttar fylkesrådmannen i all hovudsak utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld fagleg ansvar for opplæringa og bruk av assistentar og vikarar.

Kapittel 40 – Fleirfagleg kompetanse og helsesjuepleiar

Fleirfagleg kompetanse

I noverande opplæringslov følger det av § 10-8 at skuleeigar har ansvaret for at det er riktig og nødvendig kompetanse i verksemdene. Det er ingen krav i opplæringslova eller forskrift til opplæringslova om at det er personar med anna spesifikk kompetanse i skulen enn lærarkompetanse.

Utvalet føreslår å ikkje innføre krav om anna spesifikk kompetanse enn lærarkompetanse. Utvalet viser til at det er viktig å ha andre yrkesgrupper enn lærarar i skulen, men meiner at eit lovkrav om anna spesifikk kompetanse enn lærarkompetanse vil vere ein sterk inngripen i det kommunale handlingsrommet. Utvalet viser også til at dei i kapittel 38 føreslår å vidareføre kravet til at skuleeigar om å ha riktig og nødvendig kompetanse i skuleverksemda, og at dette kravet omfattar alle oppgåvene skuleeigar har på opplæringsområdet, ikkje berre sjølv opplæringa.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen er ikkje einig i utvalet sitt forslag på dette punktet. Fleire yrkesgrupper med ulik kompetanse er til stor hjelp i arbeidet med eleven sitt skule- og læringsmiljø. For å få fleire yrkesgrupper inn i skulen meiner fylkesrådmannen at det er nødvendig å stille krav om det.

Helsesjuepleiar og skulehelseteneste

Dagens opplæringslov inneheld ingen reglar om helsesjuepleiar eller skulehelseteneste. Utvalet har vurdert om det i ny opplæringslova bør stillast krav om helsesjuepleiar og skulehelseteneste. I dag er det krav i helse- og omsorgstenestelova om at kommunane må ha knytt til seg helsesjuepleiar og det er krav om at kommunane har skulehelseteneste. Utvalet meiner at reglane om skulehelseteneste ikkje bør flyttast til opplæringslova fordi utforminga av reglane om skulehelsetenesta bør sjåast i samanheng med reguleringa av kommunen sine andre helsetenester.

Vidare når det gjeld om det bør stillast krav om tilgang til helsesjukepleiar i ny opplæringslov, føreslår utvalet heller ein styrking av rådgiving om sosiale og personlege forhold ved at elevane skal ha god tilgang på slik rådgiving og at dei skal kunne få rådgiving om slike forhold frå andre enn sine lærarar.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

I høyringsnotatet viser utvalet til at elevane melder om at det er behov for samtale med personar med psykologisk kompetanse på skulen. Fylkesrådmannen meiner at å styrke rådgivinga om sosiale og personlege forhold vil ikkje nødvendigvis gi denne etterspurde kompetansen. Fylkesrådmannen er difor ikkje einig i utvalet sitt forslag og vurderingar om å ikkje innføre krav om helsesjukepleiar eller skulehelseteneste.

Vidare føreslår utvalet å ikkje vidareføre forskriftsheimelen om helsetilsyn og medisinsk hjelp for elevar som får spesialundervisning. Grunngevinga er at dagens forskriftsheimel ikkje er tatt i bruk, og alle elevar, inkludert elevar som får individuelt tilrettelagt opplæring, er omfatta av dei alminnelege reglane om skulehelsetenesta i anna lov og forskrift.

Fylkesrådmannen støttar utvalet sitt forslag om å ikkje vidareføre forskriftsheimelen om helsetilsyn og medisinsk hjelp for elevar som får spesialundervisning. Fylkesrådmannen meiner at det likevel er viktig at elevar med behov for helsefagleg hjelp og tilsyn i skuletida, blir følgt opp av personar med helsefagleg kompetanse.

Kapittel 41 – Vandelskrav og politiattestar

Dagens regel om politiattest i opplæringslova § 10-9 gjeld for grunnskule og vidaregåande skule. I dei seinare åra har det blitt auka merksemd om behovet for å beskytte barn og unge ved at det vert stilt vandelskrav til personar som skal ha ansvaret for dei.

Utvalet føreslår at dagens reglar om politiattest og tilsettingsforbod langt på veg vert vidareført. I tillegg er det forslag om å fastsetje ein regel om at det skal krevjast politiattest av personar som skal ha praksis i skulen og i andre tilbod som er omfatta av kravet om politiattest, på same måte som av dei som skal tilsettast. Vidare er det forslag om å utvide området for kva straffebod som skal anmerkast på ein politiattest samt at området for tilsettingsforbodet vert klargjort.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen støttar i all hovudsak utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld vandelskrav og politiattestar.

Kapittel 45 – Grunnskuleopplæring og vidaregåande opplæring for vaksne

I dagens regelverk er rett til grunnskuleopplæring og vidaregåande opplæring for vaksne regulert i opplæringslova kapittel 4A. Etter dagens § 4A-3 vil ein som har fullført grunnskulen, men som ikkje har fullført vidaregåande opplæring, ha rett til vidaregåande opplæring for vaksne frå det året dei fyller 25 år. Vidare er inntaket av vaksne med og utan rett til vidaregåande opplæring regulert i forskrift til opplæringslova kapittel 6. Vaksne som har rett til vidaregåande opplæring, har rett til vurdering av realkompetansen sin og til kompetansebevis.

Utvalet føreslår å stort sett vidareføre dagens regelverk. Utvalet føreslår enkelte utvidingar av dei vaksne sine rettar og andre innholdsmessige endringar i reglane om grunnopplæring for vaksne. Fylkesrådmannen vil berre kommenterer på det som går på vidaregåande opplæring for vaksne.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Generelt

Fylkesrådmannen er ikkje einig i omgrepet «vaksne elever» som vert nytta i lovforslaget. I dag er omgrepet «deltakar» nytta for vaksne under opplæring etter § 4A-3, og «elev» for dei som får opplæring etter § 3-1. Det er viktig å vite om den vidaregåande opplæringa vert gjeve etter opplæringslova §§ 3-1 (ny § 6-1) eller 4A-3 (ny § 17-2). For vaksne som får opplæring etter opplæringslova § 17-2 meiner fylkesrådmannen at ein bør halde fram med å nytte eit eige omgrep som t.d. «deltakar» for å skilje frå dei som får opplæring etter opplæringslova §6-1 som blir kalla

elevar. Omgrepet «voksne elever» kan lett misoppfattast til å vere vaksne som får opplæring saman med ungdom etter ny § 6-1 i ordinær vidaregåande skule.

Vidare er det i dag store variasjonar mellom fylka i samband med kor mykje vidaregåande opplæring den vaksne skal ha rett til i tid, til dømes kor mange gonger kan ein vaksen med rett få tilbod om opplæringa utan å fullføre. Avbrot kan ha ulike årsaker, og skjønn må alltid nyttast, Fylkesrådmannen ber departementet vurdere om det likevel kan presiserast i forskrift eller retningslinjer at retten ikkje er uavgrensa – jf. siste avsnitt NOU 45.4.4.7.

På bakgrunn av at målgruppa for vidaregåande opplæring for vaksne har endra seg, meiner fylkesrådmannen at fylkeskommunen si plikt til å sørge for ulykkesforsikring også bør omfatte vaksne deltakarar etter opplæringslova § 4A-3 (ny § 17-2). Det er no ein mykje større del av dei vaksne deltakarane som ikkje har økonomi til eller tradisjon for kjøp av individuell ulykkesforsikring.

Fylkesrådmannen finn det elles særst uheldig at det ikkje blir vurdert rett til rådgiving for vaksne i vidaregåande opplæring. Hovuddelen av deltakargruppa er minoritetsspråklege som treng god rettleiing om vidare utdannings- og yrkesval, sjølv etter at dei er inntekne til eit opplæringstilbod. Erfaringane våre er at denne gruppa etterspør denne tenesta i stor grad, og er ressurskrevjande for skulane. Dei fylkesvise karrieresentera har langt i frå kapasitet til å dekke dette behovet.

Fylkesrådmannen sine vurderingar elles på forslaga til utvalet

Nedanfor vert nokre av punkta i forslaga til utvalet gjennomgått. Dei punkta fylkesrådmannen er i all hovudsak einig i vert ikkje nemnt.

Fylkesrådmannen støttar utvalet sitt forslag om å innføre rett til vidaregåande opplæring for dei som har «brukt opp» ungdomsretten til vidaregåande opplæring, men som ikkje har oppnådd studiekompetanse, yrkeskompetanse eller annan planlagt sluttkompetanse, og at denne retten ikkje er avgrensa til dei over 25 år. Fylkesrådmannen meiner at forslaget er godt, under føresetnad av at det må bli utarbeidd sentrale retningslinjer for kva denne retten skal omfatte. Gjeld den til dømes ein rett til å fullføre den opplæringa den vaksne har begynt på, eller gjeld den ein full vaksenrett. Vidare har utviding av rett økonomiske konsekvensar for fylkeskommunen som fylkesrådmannen meiner må kompensereast.

Fylkesrådmannen støttar utvalet sitt forslag om at det i forskrift vert innført krav om karakter 2 eller betre for å få rett til vidaregåande opplæring på grunnlag av privatisteksamen. I tillegg meiner fylkesrådmannen at det må bli innført krav om karakteren 2 i alle grunnskulefaga for vaksne for å få vitnemål på norsk grunnskule.

Utvalet føreslår å lovfeste at vaksne som ønsker det, normalt skal takast inn på eit opplæringstilbod som gir dei moglegheit til å formalisere sin yrkeskompetanse eller oppnå studiekompetanse. Den vaksne har elles rett til inntak på eit opplæringstilbod som fører fram til ein av tre sluttkompetansar som den vaksne har søkt på. Fylkesrådmannen finn utvalet sitt forslag å upresist i bruk av omgrepa opplæringstilbod og sluttkompetanse. Lovforslaget (ny § 17-2 andre avsnitt) seier «eitt av tre opplæringstilbod». Fylkesrådmannen meiner det må presiserast i lova at det gjeld opplæringstilbod som fører til ein av tre sluttkompetansar. Fylkesrådmannen meiner at det også må presiserast i lova at inntak til ein av tre sluttkompetansar «bare bør gjelde innanfor det fylkeskommunen tilbyr», slik utvalet også skriv i kapittel 45.4.4.5 i NOU-en.

Fylkesrådmannen støttar at det blir presisert i lova at fylkeskommunen skal tilby alternativ opplæring Vg3 til både unge og vaksne som ikkje får læreplass. Tilbodet kan vere kombinert ungdoms- og vaksentilbod, og formuleringa «i den ordinære voksenopplæringa» meiner fylkesrådmannen då må takast vekk, då det normalt ikkje finst tilbod om opplæring i Vg3-lærefag der. Fylkesrådmannen meiner også at i dei fleste lærefaga bør hovudtyngda av opplæringa på Vg3 gå før seg i bedrift, sjølv om ein vidaregåande skule er ansvarleg for opplæringa.

Vidare støttar fylkesrådmannen forslaget om å innføre krav om at vaksne elevar må møte opp og delta aktivt i opplæringa. Fylkesrådmannen støttar også forslaget om ei bestemming om at kommunen og fylkeskommunen kan fastsetje lokale reglar om kva rettar og plikter som gjeld for dei vaksne elevane. Til begge desse forslaga meiner fylkesrådmannen at det er viktig at det blir utarbeidd sentrale retningslinjer. Det er for å unngå ulik praktisering mellom fylkeskommunane.

Utvalet føreslår også å presisere og utvide retten til skyss, reisefølge og losji for vaksne elevar med enkelte endringar. På bakgrunn av at målgruppa for vidaregåande opplæring for vaksne har endra seg, meiner fylkesrådmannen at vaksne som følgjer opplæring etter opplæringslova § 4A-3 (ny § 17-2) bør ha rett til gratis skyss, som andre elevar i vidaregåande skole. Korleis skyssstilbodet skal organiserast, må avgjerast lokalt. Vaksne deltakarar i vidaregåande opplæring kan ha lang pendlarveg til skulen, som ikkje blir tilstrekkeleg dekkja av ordningar i Statens Lånekasse. Dette gjeld spesielt i distrikta, der vi har mange døme på at vaksne må avbryte skulegangen grunna for høge utgifter til skyss.

Kapittel 49 – Internkontroll og kvalitetsutvikling

I dag stiller opplæringslova § 13-10 andre avsnitt krav om at kommunen skal ha eit forsvarleg system. Dette systemet skal innehalde tre element: 1) vurdering om krava i opplæringslova og forskrift til lova er oppfylt, og oppfølging av desse vurderingane, 2) oppfølging av resultat frå nasjonale kvalitetsvurderingar og 3) krav om at det vert utarbeidd ein årleg tilstandsrapport som ein del av oppfølgingsansvaret. Det er også krav om skulebasert vurdering i forskrift til opplæringslova og krav om internkontroll i kommunelova.

Utvalet føreslår mellom anna å ikkje vidareføre særregelen om internkontroll på opplæringsområdet fordi dei vurderer at det er tilstrekkeleg med den generelle regelen om internkontroll i kommunelova. Utvalet føreslår også å erstatte dagens krav om oppfølging av resultat frå nasjonale kvalitetsvurderingar med eit krav om kvalitetsutvikling, og flytte kravet om skulebasert vurdering til lova og regulere dette saman med krav om kvalitetsutvikling. Utvalet meiner at eit krav om at kommunen skal drive kvalitetsutvikling, utan å fastsette kva kunnskapsgrunnlag den skal baserast på, vil både kunne gjere tydelegare kommunane sitt ansvar som kvalitetsutviklar og gi eit større handlingsrom for lokal tilpassing. Vidare meiner utvalet at ei samla regulering av krava om kvalitetsvurderingar på skulenivå og kommunenivå kan bidra til å gi ein betre samanheng i regelverket.

Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen støttar i all hovudsak utvalet sine vurderingar og forslag når det gjeld internkontroll og kvalitetsutvikling.

Økonomi: Endringane som utvalet føreslår, vil få økonomiske konsekvensar for fylkeskommunen. For å drive vidaregåande opplæring i tråd med framlegga i NOU 2019:23, må statlege overføringar til fylkeskommunane aukast.

Klima/Folkehelse/Regional planstrategi: Endringane som utvalet føreslår, vil ha ei betydning for både klima, folkehelse og regional planstrategi. Forslaga inneber ei endring som kan sikre høgere yrkesdeltaking. Oppdraget og målsettinga til vidaregåande opplæring har ei avgjerande rolle for å imøtekomme utfordringane som ligg i behovet for arbeidskraft, og å utrydde fattigdom, kjempe mot ulikskap og stoppe klimaendringane.

Konklusjon

Samla sett framstår lovforslaget og dei vurderingane som kjem fram i NOU 2019:23 som å vareta mandatet til utvalet. Fylkesrådmannen ser på dette arbeidet som ein viktig start på omlegginga av tilbodet i og organiseringa av grunnopplæringa.